

Лапа Катерина Олександрівна

*студентка 2-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»,*

Годунова Владислава Андріївна

*студентка 2-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Науковий керівник – к.ю.н., доцент Омельчук О.С.

АНАЛОГІЯ ПРАВА У СИСТЕМІ ЗАСОБІВ ПОДОЛАННЯ ПРОГАЛИН: СУТНІСТЬ ТА УМОВИ ЗАСТОСУВАННЯ

Норми цивільного права регулюють дуже широкий спектр майнових та немайнових відносин. Але навіть найдосконаліша система права не може охоплювати всю різноманітність суспільних відносин, які потребують правового регулювання. Відсутність конкретної законодавчої норми, яка необхідна для чіткого регулювання суспільних відносин, називається *прогалиною у законодавстві* (виділено нами – К.Л. та В.Г.). У разі необхідності вирішення таких питань, вчена О.Ф. Скакун стверджує, що може застосовуватися субсидіарне застосування норми законодавства, аналогія закону та аналогія права [1, с. 403].

Субсидіарне застосування норм законодавства є засобом подолання прогалин і поняття необхідно розуміти як спосіб законодавчої техніки, який дає змогу розвантажити законодавство від нераціонального дублювання тотожних та аналогічних норм і понять у суміжних галузях права [2, с. 220]. Можливість субсидіарного застосування норм цивільного законодавства до суміжних відносин передбачено в ст. 9 Цивільному кодексу України (далі – ЦК України), де передбачено, що положення цього Кодексу застосовуються до врегулювання відносин, які виникають у сферах використання природних ресурсів та охорони довкілля, а також до трудових та сімейних відносин, якщо вони не врегульовані іншими актами законодавства.

Аналогія закону застосовується у тих випадках, коли цивільні відносини не регулюються ЦК України, але можуть регулюватися іншими подібними за змістом актами цивільного законодавства (ч. 1 ст. 8 ЦК України).

Більш конкретно ми б хотіли зупинитися саме на аналогії права. Аналогія права у свою чергу вживається у разі неможливості застосування аналогії закону, коли прогалини не усуваються за допомогою аналогії закону (тобто за відсутності норми, яка регулює схожі відносини). Зміст аналогії права полягає у визначенні прав та обов'язків сторін правовідносин, на основі не конкретних правових норм, а загальних засад і змісту цивільного законодавства (принципах цивільно-правового регулювання та галузевих особливостей). Умови застосування аналогії

права передбачені в ч. 2 ст. 8 ЦК України згідно з якою у разі неможливості використати аналогію закону для регулювання цивільних відносин вони регулюються відповідно до загальних засад цивільного права.

Є.О. Харитонов зазначає, що аналогію права може використати будь-який орган чи особа, що має цивільну юрисдикцію (застосовує цивільно-правові норми): суди всіх рівнів, прокурори, нотаріуси тощо [3, с. 88].

Процес застосування аналогії права можна поділити на три стадії.

– першою стадією є аналіз фактичних обставин справи та чинного законодавства. Для цього необхідно з'ясувати, чи знаходяться в сфері правового регулювання відносини, що не врегульовані нормами права, також, застосування аналогії права матиме місце лише у випадку дійсного існування прогалин у праві. Вчені виділяють дійсні та формальні прогалини у праві. Усунути проблеми с формальними прогалинами можна за допомогою аналізу та різноманітних прийомів тлумачення норми. А дійсні прогалини означають реальну відсутність правового регулювання [4, с. 211];

– другою стадією виступає аналіз законодавства та предмет подібних за змістом цивільних норм. Мається на увазі спроба застосування аналогії закону, на цьому етапі правозастосовець переходить до пошуку схожих норм, які регулюють подібні відносини. Ця стадія має принципове значення, адже аналогія закону підлягає переважному застосуванню [4, с. 213];

– третя стадія – застосування загальних засад цивільного законодавства. На цій стадії суд згідно основних принципів цивільного права вирішує питання, що були розглянуті протягом правозастосування. На фініші цієї стадії є винесення рішення та видання правозастосовного акту, що його закріплює [4, с. 214].

Прикладом застосування аналогії права є рішення Карлівського районного суду Полтавської області справа № 531/2046/15-ц. В справі говориться про стягнення заборгованості з відповідача, який значиться зниклим безвісти в районі проведення АТО. Відповідно до ч. 8 ст. 8 Цивільного процесуального кодексу України, якщо спірні відносини не врегульовані законом, суд застосовує закон, що регулює подібні за змістом відносини (аналогія закону), а за відсутності такого – суд виходить із загальних засад законодавства (аналогія права).

Отже, аналогія права має важливе методологічне значення в процесі правотворчості та правозастосування, коли застосування аналогії закону є не зовсім ефективним. Аналогія права виступає результативним інструментом, який запобігає утворенню помилок в судовій практиці. При цьому не потрібно забувати і плутати аналогію та субсидіарне застосування норм законодавства до суміжних відносин.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Скакун О.Ф. Теорія держави і права / О.Ф. Скакун; пер. з рус. – Х. : Консум, 2008. – 656 с.
2. Фасій Б.В. Аналогія та субсидіарне застосування норм у системі засобів подолання прогалин у законодавстві / Б.В. Фасій // Юридичний вісник. – 2015. – №1. – С. 216-221.
3. Харитонов Є.О., Харитонova О.І., Старцев О.В. Цивільне право України : Підручник. – Вид. 3, перероб. і доп. – К. : Істина, 2013. – 808 с.
4. Завальнюк С.В. Механізм застосування аналогії права / С.В. Завальнюк // Юридичний вісник. – 2014. – С. 211-214.

Курінний Олександр Олегович

*студент 2-го курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник – к.ю.н., доцент Некіт К.Г.*

ПРОБЛЕМА «ФАНТОМНИХ» ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ВЛАСНОСТІ У ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

З прийняттям нового Цивільного кодексу України у вітчизняному законодавстві з'являється велика кількість приципово нових юридичних конструкцій і положень, запровадження яких викликало чимало суперечок серед провідних науковців і фахівців юридичної науки. Так, на відміну від ЗУ «Про власність», який до втрати чинності закріплював виключно випадки позбавлення права власності (зокрема, у разі звернення стягнення на майно за відповідними зобов'язаннями власника, а також у випадках реквізиції та конфіскації майна), у ЦК України детально регламентований перелік підстав, за наявності яких має місце безпосереднє припинення права власності у будь-якого суб'єкта цивільного права. Одним з проблемних питань, що виникають при практичному застосуванні відповідної норми ЦК України, постає виникнення так званих «фантомних» об'єктів права власності, внаслідок припинення даного суб'єктивного права на підставі, закріпленій ст. 349 ЦК України, тобто внаслідок знищення майна, що може бути як результатом дій власника, так і інших осіб.

Варто зазначити, що ч. 2 ст. 349 ЦК України встановлює, що якщо майно, права на яке підлягають державній реєстрації, було знищено, право власності на таке майно припиняється з моменту здійснення відповідного запису за заявою власника до державного реєстру [1]. Деталізація наведеного положення знаходить відображення у ч. 1 ст. 14 ЗУ «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», у якій передбачено, що у випадку знищення